

Vallitukset

7.6.2023

VAHVIALANKALLIO (Laajalahti)

TUKIKOHTA XXXI:3 SUURI SUOJA, TYKKITIET JA LOUHOS

Sijainti. Espoon Laajalahdessa. Turunväylän eteläpuolella, Koivistontien pohjoispuolella ja Jääskentien länsipuolella. Vahvialankallio nimisen mäen kaakkoisnurkassa heti pientalotonttien takana. Lisäksi alueen mukana tykkiteitä ja Jääskenkallion kivilouhosta.

Museoviraston

Tukikohta XXXI:1-3

Museoviraston sivulla www.kyppi.fi on laajempi selostus kohteen asemista ja niiden rakenteista. Kannattaa tarkentaa sieltä. Ohessa vain tiivistelmä:

Tukikohta XXXI:3 (Laajalahti)

Maahan kaivettua yhdyshautaa ja hirsirakenteinen romahtanut suojahuone. Osa kohteesta on jäänyt tonttimaiden alle.”

Valokuvat 19.8.1994, 24.8.1994, 10.4.2023 ja 12.4.2023

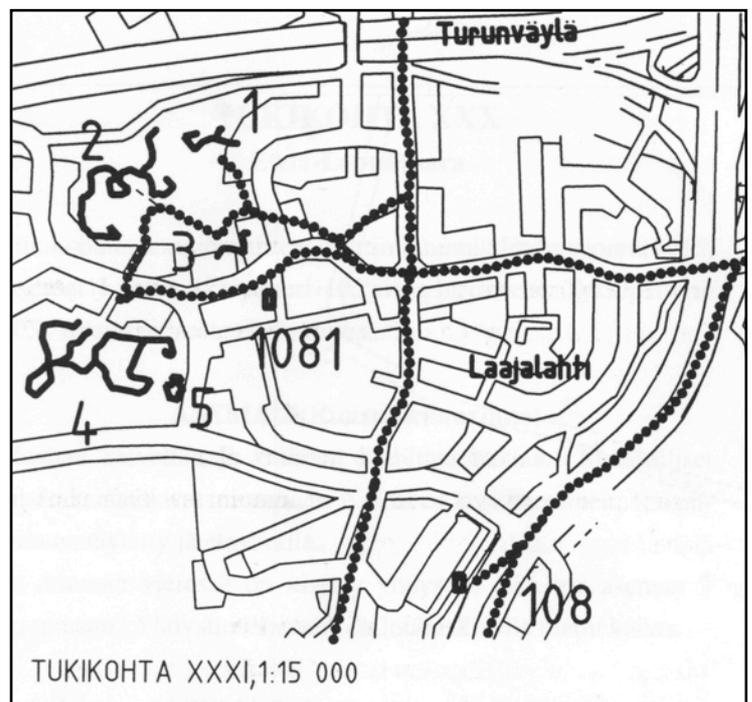
Muistiinpanot kirjoitettu puhtaaksi kevään ja kesän 2023 aikana. Käytetty hyväksi myös 1990-luvun kuvia ja muistiinpanoja.

Esipuhe

XXXI:1-3 on laaja ja kohtuullisen hyvin säilynyt kohde. Kohteen laajuuden takia jaottelen sen osiin. Tässä selvittelen erillään olevaa kohdetta XXXI:3 ja alueen tykkiteitä sekä viereisen Jääskenkallion kivilouhosta.

1990-luvun alkupuoliskolla vietin mäellä muutaman pitkän päivän kiertelemällä ja tekemässä muistiinpanoja. Kohteella XXXI:3 kävin myös mutta, en ottanut kuvia. Uudestaan kiersin nämä linnoitteet keväällä 2023.

Espoon kaupungin teknisen keskuksen julkaisussa “Maalinnointi Espoossa” 1998 (Sirkku Laine) on kaaviopiirros linnoitteen käytävistä ja asemista. Olen hyvin pitkälti samaa mieltä tuon kartan kanssa. Ohessa tukikohdan XXXI osien sijoittelu tuon julkaisun mukaan. 1081 on tuon selvityksen mukaan kenttätykkipatteri jonka toteuttamisesta ei ole tietoa. ➔

XXXI:3

Muistiinpanot paikalla käyntien sekä valokuvien perusteella 6.6.2023.

Tykkiteitä ja suuri suojahuone S9

Linnoitteiden aikainen tykkitie on tullut Jääskentien yli Jääskentie 7 kohdilta ja jatkuu vielä nykyään Jääskentie 8 tontin nurkalta länteen Vahvialankallion suuntaan. Tiessä on haarauma heti Jääskentien länsipuolella. Se johtaa pohjoiseen kohteeseen XXXI:1 suuntaan. Siellä tosin tulee vastaan tonttimaa jo 50m päästä. Tien näkyvä osa päättyy tontin laidalle. Länteen suuntaava tykkietie nousee loivasti ja kääntyy pientalotontin takana etelän suuntaan ja taasen pienen matkan kuljettuaan kohti länttä. Tämä tykkitie toimii ulkoilutienä ja johtaa Koivistontielle.

Vahvialankallion tykkitie lähtee Jääskentieltä huomaamattomasti pienen jätekatoksen takaa. Espoon puisto-osasto voisi raivata tuohon katoksen taakse puuttuvan 10m tuosta ulkoiluun hyvin soveltuvasta tykkitiestä.

→
Tykkitie lähtee loivasti nousemaan Jääskentieltä lähdettyään ja kiertää pietalo tonttien taakse.

Pohjoisen suuntaan kohteelle XXXI:1 suuntaava tykkitie on jo hyvää vauhtia tarpeettomana metsityksessä. Se päättyy pian tonttimaan laidalle.

Vahvialankallion tykkitietä kohteen XXXI:3 pohjoispuolella. ↑

Kohteen XXXI:3 käytävät on seurailleet edellä kuvattua tykkitietä hieman sen eteläpuolella, mäen kaakkoisrinteen alla. Käytävän keskivaiheille suunnitellun suuren suojuhuoneen **S9** kuoppa on vielä jäljellä puiston puolella, mutta suojalta molempiin suuntiin johtaneet yhdyskäytävät katoaa hyvin pian viereisten tonttien rajoille. Onko käytävät jatkuneet pitkälti nykyisien pientalojen tonttien puolelle? Kaikissa näkemissäni kartoissa ja inventoinneissa käytäviä on ollut jonkin verran suojan sivuilla, mutta ei pitkälti. Käytäviä on täytetty risuilla ja kaatuneilla puilla.

Suuren suojuhuoneen **S9** kuoppa kohteessa XXXI:3 ↓

Suojan **S9** itäpuolella on pieni pätkä yhdyskäytävää pientalotontin rajan tuntumassa.

Kaikki näkyvät käytävän pätkät suojahuoneen **S9** ympärillä on maavallisia. Myöskään suojan kuopassa ei näkynyt betonia, kivimuurausta tai louhintaa, vain suuri kuoppa. Kuopan koon perusteella voisi olettaa sinne tarkoitetun kaksi huoneisen suojan jonka koko olisi yli 10 m leveydeltä ja syvyydeltäänkin noin 7 m.

Suojan **S9** kuoppa sijaitsee Antreantie 15 takana. Sinne pääsee kuitenkin parhaiten pohjoisen puolen tykkitieltä. Antreantie 13 ja 15 välillä on toki puistokaistale joka johtaa tieltä suojalle, mutta tuo kaistale on ikään kuin naapuritonttien huostaan ottama. En katsastanut löytyykö linnoitteisiin viittaavaa tältä Antreantien ja suojan **S9** väliltä. Tykkitie on kulkenut Antreantien kohdilla joten siltä on saavuttu myös suojalle **S9**.

→
Käytäviä on täytetty ympäristöstä siivotulla puutavaralla.

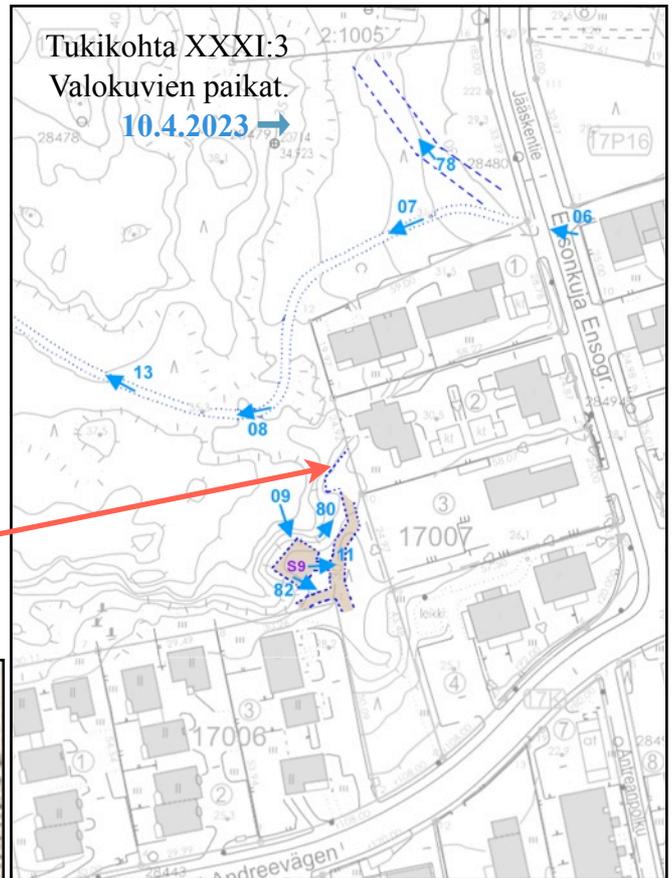
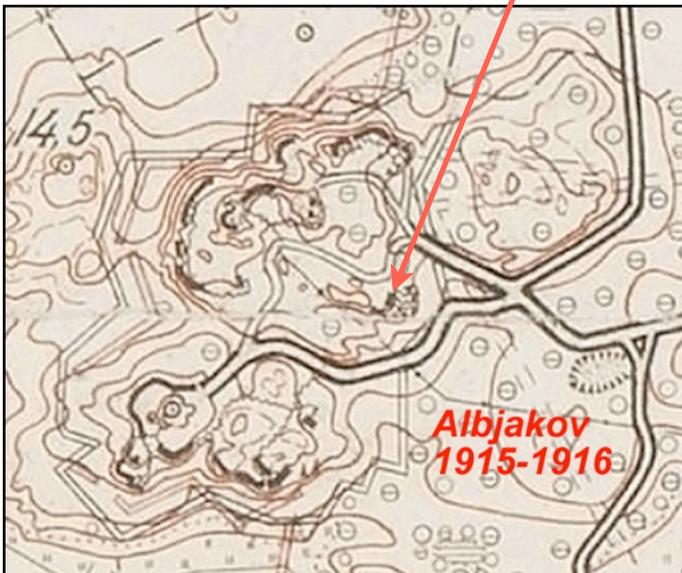

Suojahuoneelta lähtevä käytävä on jo hyvin pyöristynyt. ↓

Albjakovin inventointikartassa 1915-1916 näyttäisi olevan kaksi tummaa merkintää kohteen XXXI:3 kohdalla. Myös maastokartta antaisi viitteitä siitä että, tunnetun suojan koillispuolella olisi ollut toinen suojan paikka. Myös maastossa kiinnitin huomiota osittain tontin puolelle jäävään penkereeseen. Kun katselee ilmakuvia vuosilta 1956, 1964 ja 1969 (Helsingin karttapalvelu) ja 1976 (Espoon karttapalvelu) niin voi havaita jotta tuossa kohdassa on jotain ympäristöstä poikkeavaa. Albjakovin kartassa on valitettavasti taitos, joka hiukan sotkee luettavuutta.

Onko tuossa ollut toinen suojahuone.

Loppukommentit XXXI:3

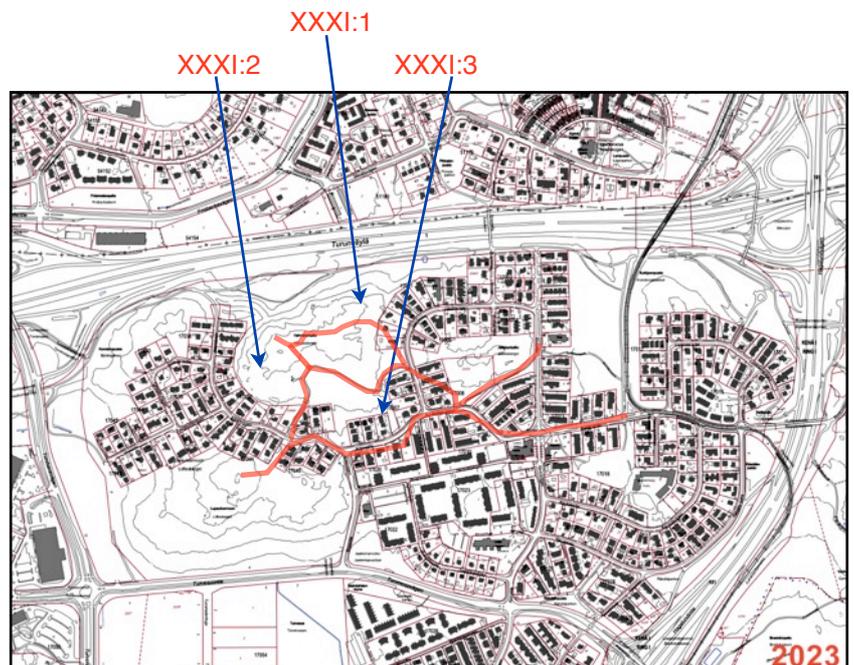
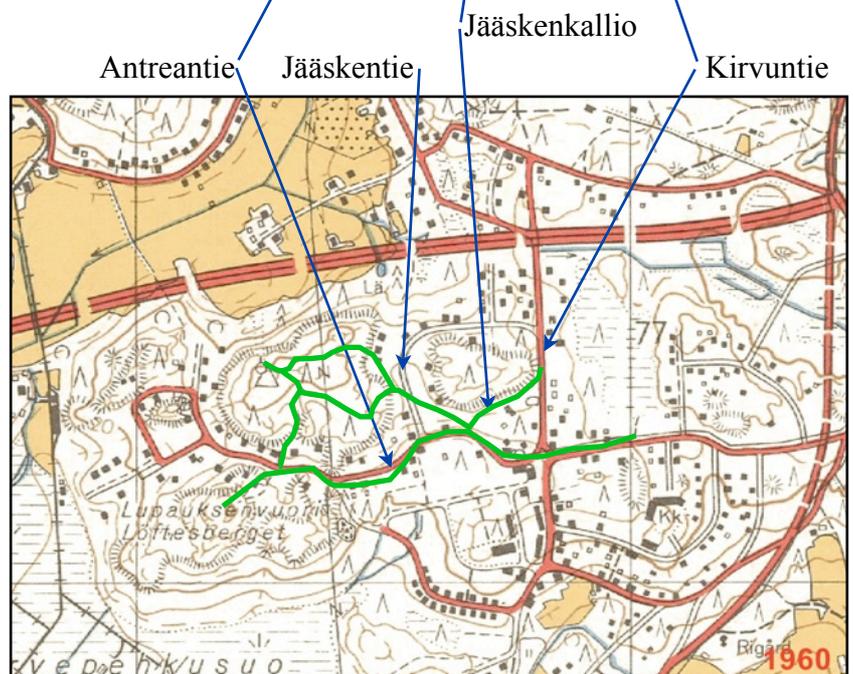
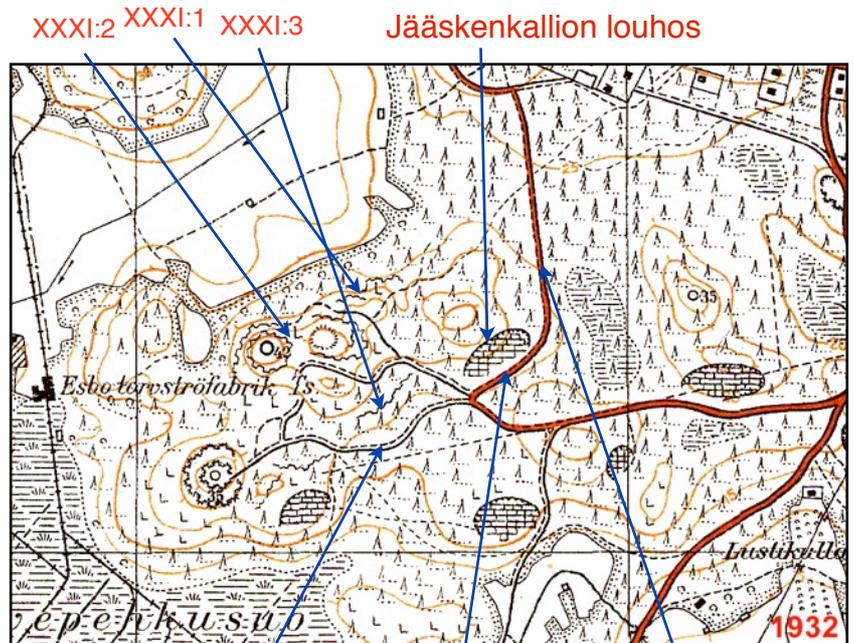
Eipä kohteessa XXXI:3 ole enää paljoa suojeltavaa. Tykkietiet toki kannattaa pitää käyttökunnossa. "Maalinnoitus Espoossa" julkaisun mukaan paikalla on ollut hirsirakenteinen romahtanut suojahuone. Mitään hirsii viittaavaa ei näkynyt, toki aikaa on kulunut runsaat 100 vuotta ja käyttökelpoiset hirret lienee kerätty talteen jo heti linnoitustöiden jälkeen. XXXI:3 maastoutuu hissukseen näkymättömiin. Tuota mahdollista toista suojan paikkaa pitäisi vielä käydä tarkemmin katsomassa.

Tykkietie Vahvialankallion keskivaiheilla.

Tykkiteitä ja Jääskenkallion louhokset

Linnoitteille saapuu yhdystiet niin pohjoisen kuin idän suunnilta. Pohjoisesta tuleva tie on saapunut tukikohdasta XXX nykyisen Kirvuntien kohdalla ja kääntynyt sitten lounaaseen pitkin nykynimeltään Jääskenkallio nimistä raittia. Idästä saapuva väylä on tullut Kurkijoentietä ja sitten Antreantietä. Nämä reitit ovat kohdanneet Antreantie 9 kohdalla, josta on sitten lähtenyt omat tiensä niin XXXI:1-3 kuin XXXI:4-5 tukikohdan osiin. XXXI:1-3 suuntaan johtanut yhdystie on jäänyt asutuksen alle mutta, tulee jälleen näkyviin Jääskentien länsipuolella, jolloin ollaankin jo linnoitusten alueella. XXXI:4-5 suuntaan johtava tykkitie on jatkunut Antreantien linjaa ja sitten Koivistontie 10 kohdille. Siitä tykkitie on haarautunut linnoitevarustuksille. Pienempiä polkuja on varmaan ollut useita. Antreantien ja Kurkijoentien linjalta on jatkunut tykkitie etelään Kirvuntien kohdilla.

↑
Vanha tykkitie heti erkaannuttuaan Kirvuntieltä. Sekä sama tie kivilouhoksen kohdilta. Tie kulkee nykykartoissa nimellä Jääskenkallio. ↑

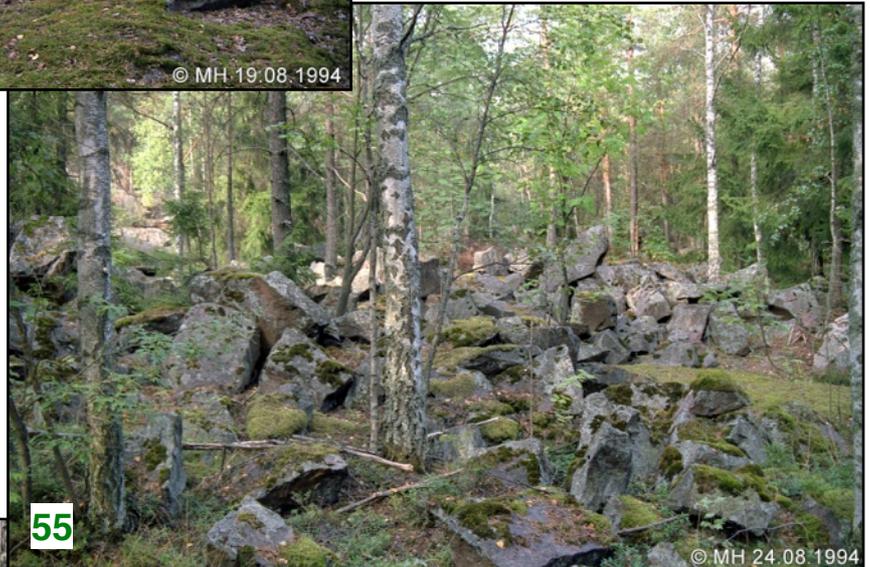

Jääskenkallion raitin saavuttua Antreantien kylkeen siitä erkanee samalla tykkitie luoteeseen. Tämä on johtanut Jääskentien yli Vahvialankallion kohteille XXXI:1-3. Nykyään tien kohdalla on Jääskentien alkupään taloja. ↑

Jääskenkallion raitin pohjoispuolella on ollut suurehko kivilouhimo linnoitteiden tarpeisiin. Tuolla kallioisen mäen etelälaidalla on vieläkin runsaasti suuria kivilohkareita. Muitakin kivilouhoksia löytyy 1932 kartan perusteella. Yksi pienempi louhos on heti kohteen XXXI:5 pohjoispuolella. Ilmeentien ja Heinijoenpolun risteuksen kohdalla ja sen länsilaidalla. Myös Kirvukujan kohdilla ja sen etelälaidalla on louhittu. Siinä on nykyään Laajalahden päiväkotii. Vuoden 1932 kartta sijoittaa louhimoita myös Laajalahden kentän kohdalle sekä Tiurintien länsipuolella olevan parkkialueen kohdille.

Jääskenkallion kivilouhimoa
ennen ja nyt.

Hyvänlaatuista punagraniit-
tia. On tässäkin ollut aikoinaan
hommaa. Ei ihme jotta kohteis-
sa XXXI:1-3 on käytetty paljon
harkkokivirakenteita. Materiaa-
lia on ainakin ollut hyvin saata-
villa.

7.6.2023
Mikko Hakala

